

RECENZÍÓK

Cikkismertetés: Mi a népegészségügy? – a szakirodalom alapján

Article review: What is public health? – based on the literature

Ismertető: [Vitrai József](#)

Doi: [10.58701/mej.12032](https://doi.org/10.58701/mej.12032)

Ismertetett cikk: Azari, R., & Borisch, B. (2023). What is public health? a scoping review. Archives of public health = Archives belges de sante publique, 81(1), 86. <https://doi.org/10.1186/s13690-023-01091-6>

Kulcsszavak: népegészségügy; áttekintés

Keywords: public health; review

HÁTTÉR

Az elmúlt száz évben már több jelentős népegészségügyi probléma sújtotta az emberiséget. A népegészségügy leggyakrabban idézett meghatározásai régóta fennálló definíciókból származnak, ami számos aggályt vet fel, többek között azt, hogy ezek a meghatározások képesek-e megfelelni a mai népegészségügyi kihívásoknak. Jelen tanulmány célja az volt, hogy elsősorban a rendelkezésre álló népegészségügyi definíciókat azonosítsa és áttekintse.

MÓDSZEREK

Ebben a témakör-áttekintésben a szerzők (scoping review) négy adatbázisban (PubMed, Web of Science, Embase és EBSCOhost) végeztek elektronikus keresést a kezdetektől 2022. június 06-ig, valamint „szürke” irodalmi keresést a Google Scholar-ban. Ezenkívül a témakör-áttekintésbe bevont publikációk hivatkozási

listáit átnézték további releváns publikációk után kutatva. Minden olyan angol nyelvű tudományos publikációt bevontak, amely a népegészségügy meghatározására összpontosított, és a korábbiaktól eltérő definíciót adott. A publikációk évét, típusát, szakterületét, a publikációk célkitűzéseit és a népegészségügyi definíciókat kigyűjtötték.

EREDMÉNYEK

Az átfogó keresés során 5 651 publikációt azonosítottak, amelyek közül ötöt vizsgáltak át teljes szövegű átnézéssel és ebből két publikációt találtak a feldolgozásra alkalmasnak. A kézi szűrés során további kilenc publikációt azonosítottak. Összesen 11 publikációt vontak be a témakör-áttekintésbe. A bevont közlemények 11 meghatározása közül a legfrissebb, eredeti meghatározások körülből két évtizednél régebbiek. [1. táblázat]

1. táblázat: A témakör-áttekintésbe bevont 11 tanulmány jellemzői a kezdetektől 2022. június 06-ig (Forrás: ismertetett cikk; irodalmi hivatkozások az ismertetett cikkben)

Sor-szám	Szerzők, év	Régió	Közlemény típusa	Közlemény szakterülete	Közlemény célja	Meghatározás
1	Winslow, 1920	Észak-Amerika	eredeti közlemény	egészségügy, népegészségügy	A modern népegészségügy hatókörének és tendenciáinak megfogalmazása	„A népegészségügy a betegségek megelőzésének tudománya, az élet meghosszabbítása, a fizikai egészség és a teljesítmőképesség előmozdítása a környezet higiéniájára irányuló, szervezett közösségi erőfeszítésekkel, a közösségi fertőzések ellenőrzésével, az egyénnek a személyes higiénia elveire való nevelésével, a betegségek korai diagnosztizálására és megelőző kezelésére szolgáló orvosi és ápolási szolgálat megszervezésével, valamint olyan szociális mechanizmusok fejlesztésével, amelyek a közösség minden egyes tagja számára az egészség megőrzéséhez megfelelő életszínvonalat biztosítanak.”
2	Acheson, 1988	Európa	könyv	egészségügy, népegészségügy	A népegészségügy jövőbeni fejlődésének áttekintése	„A társadalom szervezett erőfeszítései révén a betegségek megelőzésének, az élet meghosszabbításának és az egészség előmozdításának tudománya.”
3	Institute of Medicine, 1988	Észak-Amerika	könyv	egészségügy, népegészségügy	Az Egyesült Államok népegészségügyi helyzetének elemzése és egy olyan cselekvési terv bemutatása, amely szilárd alapot biztosít egy erős, országos népegészségügyi kapacitáshoz	„A népegészségügy az, amit mi mint társadalom, közösen teszünk annak érdekében, hogy biztosítsuk azokat a feltételeket, amelyek között az emberek egészségesek lehetnek.”
4	WHO, 1998	Európa	jelentés	egészségügy, népegészségügy	A globális egészségügyi helyzet szakértői értékelése és az egészségügyi tendenciák előrejelzése a 2025-ös évre	„A tudománynak a politika kontextusában való alkalmazása az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése céljából, miközben a lehető legtöbb ember számára biztosítjuk a legjobb egészséget.”
5	WHO Regional Office for Europe, 1999	Európa	könyv	egészségügy, népegészségügy	A WHO Európai Régiója számára új „Egészséget mindenkinek” politikai keretrendszer biztosítása	„A betegségek megelőzésének, az élet meghosszabbításának, valamint a mentális és fizikai egészség és hatékonyság előmozdításának tudománya szervezett közösségi erőfeszítések alkalmazásával. A népegészségügy olyan struktúráknak és folyamatoknak tekinthető, amely a társadalom szervezett erőfeszítései révén segíti a népesség egészségét megérteni, megóvni és előmozdítani.”
6	Forsetlund & Bjørndal, 2001	Európa	eredeti közlemény	népegészségügy	Annak vizsgálata, hogy „van-e lehetőség a népegészségügyi gyakorlatban a kutatáson alapuló információk nagyobb mértékű, helyi környezetben történő felhasználására”	„Általánosságban a népegészségügy gyakorlata úgy határozható meg, mint az orvosi tudás oly módon történő megszervezése és elemzése, hogy azt a társadalom felhasználhassa az egészséggel kapcsolatos kérdésekben való döntéshozatal során.”

Sor-szám	Szerzők, év	Régió	Közlemény típusa	Közlemény szakterülete	Közlemény célja	Meghatározás
7	Gostin, 2001	Észak-Amerika	eredeti közlemény	népegészségügy, orvoslás, jog, etika, emberi jog	A népegészségügy, az etika és az emberi jogok kapcsolódó területeinek jobb megértése	„A társadalom kötelessége, hogy biztosítsa az emberek egészségének feltételeit.”
8	Childress et al., 2002	Észak-Amerika	eredeti közlemény	népegészségügy, orvoslás, jog, etika	Felvázolni a népegészségügyi etika terepének fogalmi térképét	„A népegészségügy elsősorban a teljes lakosság és nem pedig az egyének egészségével foglalkozik. Jellemzői közé tartozik az egészség előmozdításának, valamint a betegségek és korlátozottság megelőzésének hangsúlyozása; az epidemiológiai adatok gyűjtése és felhasználása, az egészségmonitorozás és az empirikus mennyiségi értékelés különböző formái; az egészségmeghatározó tényezők többdimenziós jellegének felismerése, és a hatékony beavatkozások kidolgozásakor a sok tényező – biológiai, viselkedési, társadalmi és környezeti – összetett kölcsönhatásaira való összpontosítás.”
9	Pan American Health Organization, 2002	egész Amerika	könyv	egészségügy, népegészségügy	A népegészségügy felfogásának és gyakorlásának kontextusára (egész Amerikára) való reflektálás, és annak meghatározása, hogy a népesség egészségének előmozdításához és megőrzéséhez nélkülözhetetlen funkciók milyen mértékben érvényesülnek	„A népegészségügy a társadalom szervezett erőfeszítése, elsősorban a közintézményeken keresztül, kollektív cselekvés révén a népesség egészségének javítása, előmozdítása, védelme és helyreállítása érdekében.”
10	Rothstein, 2002	Észak-Amerika	eredeti közlemény	jog, orvoslás, bioetika	A népegészségügy egyértelmű és szűk körű meghatározása	„A 'népegészségügy' kifejezés jogi szakkifejezés, és konkrétan körülhatárolt hatáskörökre, feladatokra, jogokra és felelősségekre utal. A népegészségügy továbbá, a jogi használaton túl konkrét intézményekre és személyekre vonatkozik, például a népegészségügyi osztályokra és a népegészségügyi tisztviselőkre.”
11	Heller et al., 2003	Európa	eredeti közlemény	egészségügy, népegészségügy	A népegészségügy új és széles körű meghatározása, amely elismeri a nyilvánosság központi szerepét, és megfelel a szakembereknek, valamint a nyilvánosnak is, amelynek elszámolási kötelezettséggel tartoznak	„A népességtudományok révén nyert elmélet, tapasztalat és bizonyítékok felhasználása a népesség egészségének javítása érdekében, a közösség (a lakosság) implicit és explicit szükségleteinek legjobban megfelelő módon.”

KÖVETKEZTETÉSEK

A népegészségügy aktualizált definíciói feltűnően hiányoznak. Figyelembe véve az eredményeket és a népegészségügyi kérdések folyamatosan változó jellegét, sürzősen szükség van a népegészségügyi definíciók újraértékelésére és aktualizálására.

AJÁNLÁS

Érdemes felhívni a figyelmet, hogy az Egészségügyi Világszervezet által 2021-ben kiadott Egészségfejlesztési szótár meghatározása némileg eltér a tanulmányban ismertetettől:

„A társadalom szervezett tevékenysége az egyének, meghatározott csoportok vagy az egész lakosság egészségének fejlesztésére, védelmére, javítására és – szükség esetén – helyreállítására. Tudományok, készségek és értékek kombinációja, amely kollektív társadalmi tevékenységeken keresztül működik, és olyan programokat, szolgáltatásokat és intézményeket foglal magában, amelyek célja az emberek egészségének védelme és javítása.” (magyarul: Vitrai & Gutási, 2022)

Az ismertetett cikk szerzőinek ugyancsak elkerülte a figyelmét az a 2020-ban megjelent közlemény, amely a népegészségügy meghatározását szintetizálta az akkor elérhető szakirodalom alapján:

„A népegészségügy olyan objektív ered-

ményeken alapuló, a lakosság szükségleteire és helyzetére reagáló tudomány, amelynek célja a közösség egészségi szükségleteinek kielégítése. A népegészségügy különféle szervezett tevékenységek együttese, melynek célja az életminőség javítása, és az egészség-egyenlőtlenségek csökkentése az emberek boldogulása érdekében.” (magyarul: Vitrai, 2020)

Ez a cikk a népegészségügyi rendszerre külön meghatározást is adott: „A népegészségügyi rendszer a kormányzati, magán- és közszereplőknek a népegészségügy küldetését és alapvető feladatai teljesítését szolgáló szervezeteinek, erőforrásainak együttese. A népegészségügyi rendszer a közösség népegészségügyet támogató, az egészséget befolyásoló erőforrásainak, infrastruktúráinak és szakpolitikáinak együttese.”

A népegészségügy korszerű meghatározásának hiánya Magyarországon is korlátozza a népegészségügyi feladatok teljesítéséhez szükséges elméleti ismeretek oktatását és a sikeres gyakorlatok széles körben történő elterjedését.

A hazai népegészségügyi rendszer eredményességét nagymértékben javítaná a szakterület legújabb elméleti kérdéseivel kapcsolatos, a szakmai fórumokon folyó kiterjedt diskurzus és annak nyomán kialakuló konszenzus.

HIVATKOZÁSOK

- Azari, R., & Borisch, B. (2023). What is public health? a scoping review. Archives of public health = Archives belges de sante publique, 81(1), 86. <https://doi.org/10.1186/s13690-023-01091-6>
- Vitrai, J., & Borenszki-Gutási, É. (2022). Szakdokumentum: Válogatás az Egészségügyi Világszervezet 2021-es Egészségfejlesztési szótárából (fordítás). Egészségfejlesztés, 63(2), 26-44. <https://doi.org/10.24365/ef.v63i2.8321>
- Vitrai, J. (2020). Cikkismertetés: Mi a népegészségügy és a népegészségügyi rendszer meghatározása? Egészségfejlesztés, 61(4), 54-57. <http://dx.doi.org/10.24365/ef.v61i4.610>

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A cikk elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

INFORMÁCIÓK A SZERZŐKRŐL

Vitrai József

Széchenyi István Egyetem, Egészség- és Sporttudományi Kar, Preventív Egészségtudományi Tanszék, Győr
vitrai.jozsef@gmail.com

CIKKINFORMÁCIÓK

Beküldve: 2023. 07. 02.

Elfogadva: 2023. 08. 01.

Megjelentetve: 2023. 09. 10.

Copyright © 2023 Vitrai József. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.